

NORSK KIRKESANG NR 3 - SEPTEMBER 2001

Leiaren har ordet!

Så grønn en drakt...

av Øystein Bjørdal

Sommaren er ei velsigna god årstid. Ei tid for kvilepuls for kropp og sjel; ei tid då sansane opnar seg for lys og lukter, fargar og smak. Ei tid for vekst og modning, med lange, sløve frukostar... Både vinteren, våren og hausten har sine vakre særpreg, og vekslinga mellom årstidene er i seg sjølv ei oppleving. Mange talar og mykje song og musikk har henta inspirasjon frå årstidene. Vivaldi har skrive sin musikalske syklus om "Årstidene"; alle kjenner "Våren" av Grieg og mange kjem stadig tilbake til Schuberts "Winterreise". Eyvind Skeie og Sigvald Tveit har laga songsyklus om "Sommerlandet", eit bilde på himmelen og framtida med Gud. Kaj Munk, den danske prest og litterat, var ein meister i å skildre naturfenomena og veve dei inn i preikene sine.

Sommaren er ofte ei "sløv" gudstenestetid. Det er feriestemning også frå kyrkje- og gudstenesteliv. Kora har ferie; prestar og kantorar går litt på sparebluss, og det er dei vel unnt. Ikkje alle stader er det så roleg forresten, nokre plassar er sommaren like intens som elles i året. Eit spørsmål er om vi kunne utnytte sommaren sitt uteliv betre til gudstenestefeiringar. Det kan i høg grad også gjelde andre tider på året. På fine dagar veit vi at det ikkje er så innbydande å setje seg inn i store kyrkjerom med mange benkar og få menneske...

Nokre av dei finaste gudstenesteopplevingar har eg hatt i ope landskap, i naturen, meir og mindre under open himmel. Eg tenkjer ikkje først og fremst på turar i fjell og ved fjord, endå det kan vere så fornyande og berikande for kropp og sjel. For mange er slike vandringar også store gudstenesteerfaringar, ikkje minst i samband med pilgrimsvandringar. Men det eg tenkjer på i denne samanheng er opplevingar av å feire gudsteneste med kyrkjelyden ute i det fri, på gamle kyrkjetomter eller sentrale plassar i byen, på torget, i parken, på ei øy eller liknande. Dette vil aldri bli det normale i eit klima som vårt, men det er viktig fordi det ekstraordinære kan gi nye perspektiv og innspel til det vanlege, til den gudstenestefeiring som skjer innanfor murane eller kyrkjeveggane.

Ein av våre nyaste salmar, omsett frå svensk av Øystein Thelle, har teke det frodige sommarlivet på ein truverdig måte inn i heile livsveven. Her utgjer liv og vekst, forgjengelegdom og død, nyskaping og oppreising ein song der sommarlivet er berebjelken som gir mot og glede også når hausten nærmar seg. Den vakre melodien av Waldemar Åhlén malar varme fargar inn i denne hymna som vi finn i Salmer 1997, nr. 136:

Så grønn en drakt, så rik en duft har smykket dal og enger! Nu strykes ømt av lys og luft de fagre urtesenger. Hør lundens sus og bekkens brus forkynne hva som kommer: Omsider blir det sommer!

Men du O Gud som gjør vår jord, så skjønn i slike stunder, gi at jeg akter mest ditt ord og nådens store under! Som blomst og løv blir muld og støv, skal vi og verden fare, men Herrens miskunn vare.

La falme verdens prakt og glans, la all dens lyst forsvinne. Min venn er min, og jeg er hans, vår kjærlighet skal vinne! Så syng det ut: Snart skaper Gud en sommer uten make og gir oss alt tilbake!

Prolog til Rikskirkesangfesten i Stavanger 24.-27. mai 2001

av Eugenie Prøis Lunde.

Rikskirkesangfest i Stavanger
vær hilset så varmt hver eneste sanger!

Rikskirkesangfest 2001 - i fornyelsens tegn
Rikskirkesangfest 2001 - i fellesskapets tegn
Rikskirkesangfest 2001 - i gledens tegn.
Kirkesangfest under domkirkens hvelv
med lovsang for Herren, morgen som kveld.
Kirkesangfest med kurs for enhver,
hent inspirasjon og overskudd her!
Kirkesangfest på gate og torg,
med sanggledens frukter fyll din korg.
Kirkesangfest på Clarion,
her gis det føde til corpus og ånd

Kjære festdeltager!
Så mangt vil du få her i kveld,
og måtte det hele bekomme deg vel.
Fylle deg helt med lyst og liv,
slik at du svever herfra, aldeles fylt av ny giv.
Ny giv til å virke i koret der hjemme,
ny giv til å øve, forskjønne din stemme.
Ny giv til å gi av deg selv i din sang,
til å møte på øving for tusende gang.
For her fins ingen halve porsjoner,
innsats på topp - de vakreste toner!
400 sangere -
tilsammen utgjør tusenvis av sangerår.
Respekt av dette så visst det står.

Men hvordan arter seg et kirkesangerliv,
dersom vi skal se det i perspektiv?
Det går jo noe opp og ned
med medlemstall og sangerfred,
så mangt konkurrerer om var oppmerksomhet.
Ofte ønsker vi at vi var fler,
da kunne vi yte så mye mer...

På sangerfest må det jo klinge bra,
når femti basser står oppstilt på rad.
Hjemme har vi kun en eller to, akk ja.
Likevel - vi er et forbund i vekst,
men hvil ei på laurbær, husk følgende tekst:
Nye utfordringer står i kø,
atter arbeid, hold kursen stø!

Noen grenser sprenges her i disse dager,
for på programmet står så mange slags saker:
Salmerangel, liturgisk musikk,
- musisk mangfold med stilmessig sprik.
Messias-oppføring som ga oss et "kick".
- En forsmak på himlen var denne konsert,
slik følte vi mange det - sterkt og nært.

Men kjære dere - til tross for variasjon i ramme,
så er visjonen fortsatt den samme;
Et felles ønske, en felles trang,
til å prise vår Frelser med vakker sang.
Nettopp denne sang til Guds ære
vil rik på åndskraft like inn i evigheten bære.

Klipp fra avisa Vårt Land:

Sanggleden og salmeskatten stod i høysetet under salmerangelen, og det var en enkel sak å engasjere forsamlingen. Bjørdal trengte bare å si hvilket nummer neste sang stod på i salmeboken, så ble kirken fylt av rungende sang.

"Vi skal synge sammen, og vi skal gå sammen i en kveldsrolig kirke" - og gapende munn beveget seg på rekke og rad mellom de høye buegangene.

"Vi har fått til en nyskapende kirkesangfest, litt mer uformell og løssluppen enn den har vært tidligere. Vi lar oss inspirere av andre tradisjoner, f.eks. gospelsjangeren og den keltiske kirkesangen fra Iona. Vi ser også nærmere på Bachs kantater til gudstjenestebruk. Disse ble jo faktisk skrevet for gudstjenesten, men mange opplever dem som rene konserter", sier Bjørdal.

"Vil vi merke noen forskjell på gudstjenestene når kirkesangerne kommer hjem igjen?"

"Det vet jeg ikke, men det er uansett viktig at de får inspirasjon til å holde på. Vi er velsignet med mange gode salmediktere og kirkemusikere, og en rekke praktfulle salmer. Vi har for eksempel opp mot 1400 salmer til aktiv bruk i menighetene.

Det er langt mellom andre kirkesamfunn som er like heldige", sier Øystein Bjørdal

Seminarene ved Rikskirkesangfesten i Stavanger

av Ola Eide

Kirkesangfesten ble annonsert som en kirkesangfest i fornyelsens tegn og det var kanskje først og fremst den store satsingen på seminarer for deltagerne som ble den viktigste ingrediensen i fornyelsen. Tanken om at sangerne ikke bare skulle gi av sitt eget, men få med seg noe hjem som kunne virke til inspirasjon og gi impulser til det daglige arbeidet, var bakgrunnen for satsingen. Seminarene hadde stor bredde og dyktige instruktører og forelesere og mange hadde nok store vanskeligheter med hva de skulle være med på.

Personlig valgte jeg to seminar som hadde emner jeg tidligere ikke visste noe om. "Iona - keltisk sang og spiritualitet" med John Bell som instruktør og foreleser og "Den musiske medisinen" med Audun Myskja som foreleser. Dette var kanskje de to "småeste" seminarene, men oppslutningen var god. John Bell var en svært inspirerende instruktør som formidlet den spesielle sangskatten fra Iona med både vidd og humor.

Seminalet ble innledet med en liten workshop der han på forbausende kort tid lærte deltagerne sanger fra hele verden. Som prest var han veldig opptatt av å søke det enkle og det folkelige som et kontaktpunkt for evangeliet og liturgien.

John Bell har først og fremst vært en drivkraft i arbeidet med å samle keltiske folketoner og lage nye tekster til og bruke dem i liturgisk sammenheng først og fremst knyttet til Iona-kommuniteten - et klostertreff på den skotske vestkyst med røtter helt tilbake til 500-tallet. I dag fungerer det som kurs og retreatsted for mennesker fra hele verden.

Gjennom det korte seminaret klarte John Bell å formidle til deltagerne at veien til solidaritet med andre mennesker, til økumenisk bevissthet og til formidling av evangeliet, går gjennom musikken og først og fremst stemmen. Et viktig anliggende for ham var også å bruke det folkelige element i den lokale kultur. Her mente han at vi hadde kommet mye lenger enn skottene i å bruke vår folketoner i gudstjenesten.

Seminaret var et samarbeid med liturgisk senter i Trondheim, og for de som ønsker å vite mer om keltisk liturgisk sang, kan vi henvise til en bok som heter "sanger fra vest", som nylig er utgitt på Verbum forlag.

I seminaret med Audun Myskja om den musiske medisinen ble vi presentert for oppsiktsvekkende ny forskning som viser det som mennesket for så vidt har visst til alle tider: at musikken ikke er nøytral. Myskja, som selv er lege, kunne vise til eksempler på at musikken i medisinsk sammenheng kunne hjelpe mennesker med smerter, mennesker som hadde psykiske lidelser og utviklingshemming, mennesker med demens m.m. Gjennom foredrag og samtale med en rekke musikkseksempler viste han oss hvordan musikken på ulike måter påvirker oss fysisk og psykisk. Meget interessant og tankevekkende også med tanke på kirkemusikkens funksjoner.

De andre seminarene hadde også god oppslutning og etter det jeg ble fortalt, fornøyde sangere i etterkant. Harald Gullichsen gav en ryddig og god gjennomgang og oversikt på stoffet i kantoribøkene, så godt som det lot seg gjøre på den korte tiden som var stilt til disposisjon.

Marit og Jan Røshol viste i sitt seminar om Gospel i menigheten hvordan den såkalte gospelmusikken kan integreres i et kirkelig korarbeid som ellers er fundert på en klassisk musikktradisjon. Seminaret var praktisk anlagt, og noen av musikkseksemlene ble framført på den kontinuerlige konserten i Stavanger domkirke lørdag ettermiddag.

Her ble også en del av Bachs himmelfartskantate framført av deltakerne på seminaret ved domkantor Magnar Mangersnes om Bachs kantater. En god prestasjon tatt i betraktning den korte innøvingstiden de hadde til disposisjon.

Enda mer spenning knyttet det seg til framføringen av Händels "Messias". De fleste deltakerne på kirkesangfesten hadde meldt seg på dette seminaret med domkantor Arne Hadland som i god engelsk tradisjon hadde tatt på seg å framføre verket omtrent fra "scratch" med bare en kort formiddag og ettermiddag til forberedelse og med framføring samme dag. Men det gikk utrolig bra! Mye takket være gode solister og et godt orkester, men også koret gjorde en imponerende innsats. Det var en stor opplevelse for oss som satt i benkene. Som en parentes kan det nevnes at etter denne framføringen fortsatte Arne Hadland og Stavanger Domkirkes kammerkor, etter en liten pause, med en fabelaktig korkonsert for rikskirkesangfestens deltagere. Enkelte har bare større kapasitet enn andre.

Rikskirkesangfest

av Karen Sofie Heggem

Da mange hundre sangere stemte i salmen "Lov Jesu Navn og Herredom", i Stavanger domkirke Kristi Himmelfartsdag 2001, var det en mektig åpning på rikskirkesangfesten. Vi kom fra fjern og nær og opplevde fellesskapet i gudstjenestene som de store samlende høydepunktene.

Den mektige dommen med sine solide gamle murer, runde hvelv og vakre vegglamper, holdt oppe av store englefigurer - og ikke minst krusifikset høyt oppe under korbuen - så talende for tanken og gripende for troen.

Seinere på kvelden fikk vi vandre omkring i den mørke, mystiske kirken og synge av hjertens lyst - en salmerangel som ble avsluttet med gregoriansk Kristi Himmelfarts kveldsbønn. Nydelig sang av Schola Canto Gregoriano Sola, dirigert av kantor Halvor J. Østtveit. Som det stod forklart i tekstheftet, er completoriet en tidebønn som ble sunget før leggetid i den gamle klostertradisjonen. Den gregorianske sangen har sin renessanse i vår tid og mange kirkemiljø rundt om i landet lærer seg

denne bønne- og sangformen.

Det var kanskje en ide at menigheten var med på noen av leddene i tidebønnen en slik kveld!

Høymessen på søndag ble en verdig avslutning på den kirkelige sangfesten. Her var vi igjen samlet alle, og bare en stor domkirke har kapasitet til å romme så mange mennesker med så mye lovsang og musikk i toppklasse. Med biskop Ernst Baasland i vår midte, og kantorer, organister, lokale kor og messingblåsere - og det store sammensatte koret av gode sangere - så var det en opplevelse av dimensjoner. Da fikk også Beethovens "Lobgesang" sin rette plassering i helheten etter Kyrie og Gloria.

Tanken går til alle som la til rette for dette arrangementet - musikere, komponister og andre - men aller mest av alt går takken til "den evig rike Gud", og det var også sluttningssalmen: "Nå la oss takke Gud med hjerte, munn og hender.." sunget firstemt i denne store forsamlingen under de mektige hvelvene i Stavanger domkirke.